

har han gjort Brug af det rige arkæologiske Materiale, nordiske Musæer gemmer. Overhovedet er det et af de vigtigste Fortrin ved denne Bog, at den giver en baade indgaaende og livlig Fremstilling af alle de almindelige historiske Forhold, der danner Rammen om Ansgars Liv. Nu og da kunde man derimod nok have ønsket, at Forf. var gaaet noget dybere ind paa de betydningsfulde kildekritiske Problemer, Ansgars Virksomhed og Erkesædet Hamburg-Bremens tidligste Historie frembyder. Som Helhed gør han en skønsom Brug af de nyere Undersøgelser og slutter sig især oftere til H. v. Schuberts Resultater. M. H. t. Spørgsmaalet om den meget omstridte Pavebulle fra c. 831—2 om Legationen i Norden kan det bemærkes, at han afviser P. Peitz's Hypotese om, at den længere (formentlig interpolerede) Redaktion af denne skulde være den oprindelige. — Forf.'s Opfattelse af Ansgars Betydning er i Modsætning til ældre ensidige Fremstillinger præget af et velgørende Maadehold. Med Rette fremhæver Moreau, om end maaske næppe skarpt nok, Ebo af Reims' Indsats til Fordel for den nordiske Mission, og med god Grund gør han opmærksom paa, hvor beskedne de ydre Resultater af Ansgars egen Virksomhed i Virkeligheden var, ikke mindst i Danmark. Det Billede, Forf. giver af Ansgars Personlighed, hviler i høj Grad paa Rimberts Beretning og paa de Udtalelser af Ansgar selv, som findes heri. Sikkert med fuld Ret skildrer han Ansgar som den, der paa een Gang var en Handlingens Mand, vel skikket til at benytte Tidens politiske Midler for at naa sine Maal og befæste sin Stilling, og dog en drømmende, mystisk anlagt Natur, hvis Ideal var en asketisk, verdensfjern Munkefromhed, en psykologisk Dobbeltsidighed man iøvrigt stadig maa regne med, hvis man virkelig vil forstaa de fleste af Middelalderens førende Kirkemænd. Det er vel dette, Adam af Bremen har villet udtrykke med sit kendte Ord: *Foris apostolus, intus monachus*. — I et sidste Kapitel underkaster Forf. det Ansgar tillagte Skrift *Pigmenta* en desværre vel kortfattet, men interessant, kritisk Prøvelse og efterviser, hvorledes dette ikke kan stamme fra Ansgar, men blot er en Samling Bønner, der genfindes i Haandskrifter, der er ældre end Ansgar. Det vil saaledes ikke mere som oftere tidligere (bl. a. ogsaa af J. Oskar Andersen) kunne anvendes til Karakteristik af den Fromhedstype, Ansgar repræsenterede.

Bjørn Kornerup.

Omtrent samtidig med at Carsten Henrichsen gennem Selskabet til historiske Kildeskrifters Oversættelse har givet en Oversættelse af *Adam af Bremen: De hamburgske Ærkebispers Historie*,

er der fremkommet et Par mindre Undersøgelser vedrørende Overleveringshistorien. Den ene er af Sture Bolin, trykt i Årsbok (1930) udgivet af Vetenskaps-Societeten i Lund under Titel *C-Varianterna av mäster Adams text*. Forfatteren hævder mod Schmeidler, at Gl. kgl. S. 2296 er Moderhaandskrift i C-Gruppen; det Fragment, der i sin Tid tjente som Omslag om Nyborg Lens Regnskab for 1628, nu Ny kgl. S. 1463 fol., gaar tilbage til dette gode Haandskrift, og det samme gælder Lindenbrogs Udgave, ved hvilken dog ydermere to andre Manuscripter og Vedels Udgave er taget i Brug.

Den anden Undersøgelse skyldes Alfred Otto, som i *Beiträge zur Textgeschichte des Adam von Bremen* (Neues Archiv der Gesellschaft für ältere deutsche Geschichtskunde Bd. 49) viser, at den Barptolomæus Cypræus Slesuicensis, der nævnes i Vedels Fortale til Udgaven af Adam af Bremen (1579), ikke er nogen anden end Hieronymus Cypræus, Forfatteren til »Chronicon episcoporum Slesvicensium ex multis vetustatibus collectum«, og at Gl. S. 1175 fol. netop er det Haandskrift, der er paa Tale. Det er en Afskrift fra 16. Aarh. af Adams Værk med Textrettelser og Tilføjelser af Hieronymus Cypræus. — Til det Vidnesbyrd om Bekendtskab mellem den lærde Kannik i Slesvig Domkapitel og Anders Sørensen Vedel, som Hr. Otto har bragt, kunde andre føjes. Der var i det 16. Aarhundredes Slutning en livlig Forbindelse mellem de forskellige Historikere og Samlere, mest levende mellem de Mænd, der sad ved de gamle Domkirker, hvor værdifuldt Materiale gemtes.

Til Bemærkningen om Hieronymi Cypræi Adam af Bremen Manuscript slutter sig ny Oplysninger om Adam-Texten i Sorøhaandskriftet, som var Grundlag for Vedels Udgave. Dette Haandskrift brændte i 1728, men vi ved dog en Del om det udover hvad Vedel giver, takket være det 17. og 18. Aarhundredes flittige Granskere og Afskrivere. Alfred Otto har haft den gode Idé at søge iblandt Arni Magnussons efterladte Bøger, og i Lindenbrogs Udgave af 1595 har han fundet Arni Magnussons Collationer efter Texten i Manuscriptet fra Sorø Kloster. De bekræfter den almindelige Mening, at Vedel efter Humanisters Skik har pyntet paa Adams Stil.

E. J.

Fra den Stund Vatikanerarkivet blev tilgængeligt for Forskningen, er Rom blevet Centrum for Studiet af Middelalderens Kirkehistorie. En energisk Indsamling af Materiale er drevet gennem de mange Aar dels af Enkeltmænd, dels af de videnska-